

V této práci jsem se pokusil na příkladu soukromého rozmnožování popsat vliv technického rozvoje na autorské právo.

Gradace technického vývoje, jejímž jsme v posledních desetiletích svědky, vede k rozštěpení pohledů na autorské právo jako takové a především na soukromé rozmnožování. V současné době existují dva extrémní tábory. Prvním je široká veřejnost, která vychází z „práva“ na soukromou kopii a jejíž náhled na věc pak v právní teorii vede k myšlenkám na „absolutizaci“ zákonné licence, tj. její rozšíření takovým způsobem, aby soukromé rozmnožování bylo za všech okolností legální.³⁹⁵ Proti této skupině, která s rozvojem technologií spojuje „demokratizaci“ autorského práva projevující se neomezeným šířením autorských děl prostřednictvím internetu, stojí skupina druhá, která v rozvoji technologií vidí cestu k „absolutizaci“ autorského práva tak, jak je popsána v úvodu části věnované technickým opatřením, tedy především k možnostem kontrolovat nejen užití autorského díla tak, jak jsou jeho druhy definovány v současných úpravách, ale i veškeré vnímání autorských děl.

Na jedné straně tedy stojí názor, že každý jedinec má právo si pro svou osobní potřebu zhotovit rozmnoženinu a v rámci tohoto vymezení si ji pak užívat (ji vnímat) dle libosti, na druhé pak představa, že autor bude povolovat (a vybírat poplatky za) každé vnímání díla jakoukoliv osobou.

Ani jedna z těchto (extrémních) představ však není v současné době uskutečnitelná. Právo na soukromou rozmnoženinu je s gradujícím technickým vývojem minimálně od přelomu 60. a 70. let sporné a akceptovatelné pouze díky konceptu zákonné licence. Minimálně pak od konce 90.let již ani koncept zákonné licence nedokáže tuto výjimku ospravedlnit. Myšlenky na absolutizaci zákonné licence tak, jak ji navrhují (resp. navrhovali) někteří autoři, tj. aby např. každý uživatel internetu odváděl poplatek ve prospěch autorů, nemohou uspět, protože takový poplatek nelze určit. Příliš vy-

³⁹⁵ Např. Čermák, str. 114, Fred von Lohmann, „*New Music Ruler are needed*“; www.dailyprincetonian.com, Editorial ze dne 14. dubna 2003, poslední přístup na stránku dne 18.04.2005, toto stanovisko je však pravděpodobně ovlivněno pozicí autora v *Electronic Frontier Foundation*.

soký poplatek by byl zásahem do práv osob, které internet nepoužívají ke stahování autorských děl, příliš nízký by nedokázal napravit újmu na právech autorů.

Druhá koncepce je prosaditelná teoreticky a legislativní podmínky pro její uskutečnění již existují, avšak k faktickému prosazení bude docházet jen těžko vzhledem ke skutečnosti, že technická opatření jsou vždy prolomitelná. Nelze navíc zapomenout na související nebezpečí zásahů do soukromí uživatelů³⁹⁶, které je v souvislosti s elektronickým prostředím čím dál více ohrožováno a stává se čím dál intenzivněji předmětem ochrany ze strany zákonodárců (především zákonodárce evropského).

Objevují se i hlasy (vesměs ze strany laické nebo pololaické veřejnosti) volající po úplném zrušení autorského práva, resp. jeho základní teoretickou reformu. Tyto občasné hlasy nenajdou podle mého názoru naplnění, a to ze dvou důvodů, z nichž jeden je spíše teoretický a druhý praktický. Prvním důvodem je skutečnost, že autorské právo nevzniklo náhodou a důvody, které stály při jeho vzniku (pobídka tvůrčí činnosti) jsou nadále aktuální. Druhým je skutečnost, že autorské právo je (stejně jako všechna práva z duševního vlastnictví) s ohledem na princip teritoriality upraveno v mnoha mezinárodních smlouvách a představuje jednu z mezinárodně nejkomplexněji upravených materií. Z tohoto důvodu nemohou být takovéto experimenty prováděny na národních úrovních, protože stát, který by se do nich pustil, by tím porušoval své závazky. Možnost globálně provedené reformy autorského práva je pro mě nepředstavitelná.

Za této situace je nezbytné zajistit koexistenci zákonné licence (jakožto prostředku umožňujícího výjimku soukromého rozmnožování) a licence individuální (umožněné technickými opatřeními).